

5. Митрофанов І. І. Теоретичні засади механізму реалізації кримінальної відповідальності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2017. 38 с.

6. Митрофанов І. І. Кримінальна відповідальність і механізм кримінально-правового регулювання. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2018. № 17. С. 97–105.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-73>

ПРИХОВУВАННЯ ЯК ФОРМА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Гладковський Михайло Олегович

*аспірант кафедри кримінально-правової політики
та кримінального права*

Навчально-науковий інститут права

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

В зарубіжній юридичній літературі відзначається, що деякі форми відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, можуть відповідати визначенню приховування, а це означає, що в окремих випадках легалізацію доходів від злочину можна розглядати як кваліфіковане приховування [1, с. 3]. Зазначена позиція знаходить своє втілення на законодавчому рівні. Наприклад, відповідно до ч. 1 § 261 «Відмивання грошей; приховування майнових цінностей, отриманих незаконним шляхом» Кримінального закону ФРН: «Той, хто приховує предмет, пов'язаний із названою в реченні 2 протиправною дією, або відвертає встановлення його походження, знайдення, конфіскацію, вилучення або тимчасовий арешт чи створює загрозу невиконання вказаних заходів, карається на строк від трьох місяців до п'яти років» [2, с. 261]. При цьому зазначена норма розміщена в розділі 21 «Пособництво та приховування майна, здобутого злочинним шляхом» Кримінального закону ФРН [2, с. 264]. У цьому контексті не зайвим буде згадати положення ч. 5 ст. 27 Кримінального кодексу України [3] (далі – КК), в якій під приховуванням кримінального правопорушення, зокрема, розуміється приховування предметів, здобутих кримінально протиправним шляхом.

Розгляд досліджуваної форми об'єктивної сторони легалізації доходів від кримінального правопорушення в якості кваліфікованого приховування пояснює використання в цій формі синонімічних слів «приховування» та «маскування» (адже в ст. 396 КК також передбачена кримінальна відповідальність за заздалегідь необіцяне приховування кримінального правопорушення). При цьому, в науці кримінального права та правозастосовній діяльності сформовано позицію, відповідно до якої відповідальності за приховування кримінального правопорушення не підлягають особи, які його вчинили. Як слушно зазначено в юридичній літературі, використання у ч. 1 ст. 209 КК також терміну «маскування» цю прогалину усуває. Адже, згідно з цією статтею, ключовою відмінністю приховування від маскування є те, що з точки зору вітчизняного кримінального права особа може приховувати майно злочинного походження чи дії інших у той час, як маскувати може те, що їй належить або чим вона може не юридично, а фактично розпоряджатися [4, с. 236].

Не варто повністю ототожнювати злочинну легалізацію та приховування кримінального правопорушення. Так, наприклад, М.М. Лапунін розмежує причетність до злочину та вторинну злочинну діяльність, до якої відносить і відмивання доходів. Науковець слушно зазначає, що за волею законодавця найбільш небезпечні форми причетності, що посягають, як правило, на відмінний від основного об'єкт, можуть втрачати властивості причетності, залишаючись при цьому вторинним діянням [4, с. 237]. Розвиваючи цю позицію О.О. Дудоров та Т.М. Тертиченко підкреслюють, що відмивання доходів від приховування злочину відрізняє і те, що суспільна небезпека легалізації злочинних доходів виходить далеко за межі охоронюваних законом відносин щодо відправлення правосуддя та чинить вплив на економіку [4, с. 237].

В юридичній літературі стверджується, що дії, спрямовані на приховування, маскування майна, одержаного злочинним шляхом, виступають лише одним з етапів легалізації такого майна, а також досягненням її кінцевої мети – введення кримінальних капіталів у легальний сектор. Виходить, що в деяких випадках при можливості доведення суб'єктивної сторони злочину, особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності навіть при вчиненні лише першого з трьох етапів відмивання злочинних доходів – їх розміщення. Такий підхід в європейському та національному антилегалізаційному законодавстві сприяє ефективній протидії аналізованому кримінальному правопорушенню. Адже у випадку закріплення відповідальності за його вчинення після завершення всього процесу відмивання, а саме останнього етапу (інтеграції), особливо в разі його успішного

(з погляду злочинця) завершення, діяльність правоохоронних органів в аспекті доказування у справах про відмивання була б значно ускладнена [4, с. 237–238].

Виходячи з законодавчого формулювання досліджуваної форми об'єктивної сторони, приховування або маскуванню майна, одержаного злочинним шляхом, може бути здійснене способами, переліченими в диспозиції ч. 1 ст. 209 КК, а саме шляхом приховування або маскуванню: злочинного походження такого майна; володіння ним; прав на це майно; джерела його походження; місцезнаходження такого майна.

У О.О. Дудорова та Т.М. Тертиченко доцільність перерахування в диспозиції ч. 1 ст. 209 КК (у попередній редакції) способів приховування чи маскуванню майна злочинного походження викликає сумніви. На думку правників названі способи фактично не вказують на специфічні ознаки приховування чи маскуванню, а розкривають їх зміст, що не допомагає сприйняттю об'єктивної сторони складу аналізованого кримінального правопорушення, а через змістовне перевантаження лише ускладнює його. Крім того, беручи до уваги те, що приховування (так само як і маскуванню) не є чимось новим ні для вітчизняного законодавця, ні для правозастосовних органів, науковці вважають, що на повноті реалізації приписів загальноєвропейського антилегалізаційного законодавства така новела, як усунення зазначеної конкретизації способів, не відіб'ється [4, с. 234–235].

Не заперечуючи слушність висловлених аргументів, вбачається, що зазначені способи все ж варто залишити в диспозиції ч. 1 ст. 209 КК виходячи з наступного. По-перше, закріплення зазначеної форми об'єктивної сторони повністю узгоджується з вимогами міжнародного антилегалізаційного законодавства та наочно демонструє міжнародній спільноті виконання Україною зобов'язань щодо імплементації вимог цього законодавства. По-друге, як свідчить правозастосовна практика в ряді випадків певна деталізація ознак складу кримінального правопорушення сприяє більш активному застосуванню відповідної кримінально-правової заборони правоохоронними органами, оскільки виступає чітким дороговказом для кваліфікації. По-третє, на відміну від попередньої редакції ч. 1 ст. 209 КК, у чинній редакції цієї частини зазначена форма об'єктивної сторони розташована більш вдало.

Література:

1. Ricardo Pinto, Ophelia Chevalier. Money Laundering as an Autonomous offence; edited and approved by Rafael Franzini Batlle. Washington: Inter-American Drug Abuse Control Commission, 2006. P. 3.
2. Карне законодавство ФРН. Переклад. Київ, ВАІТЕ, 2016. 408 с.

3. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/card2#Card> (дата звернення 22.10.2024).

4. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України : монографія. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-74>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ

Лазоренко Назар Русланович

*студент 5 курсу факультету права, гуманітарних і соціальних наук
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Україна*

Обираючи тему, пов'язану з наркозлочинністю, особистим мотивуванням була актуальність цієї проблеми. Так, за статистичними даними звіту національної поліції України про результати роботи у 2023 році можна дійти висновку, про підвищення відсотку розкриття наркозлочинів, наприклад, порівняно з 2022 роком збільшилася на 13% кількість викритих наркозлочинів (з 33,8 тис. до 38,3 тис.), у тому числі щодо збуту наркотичних речовин – на 41% (з 9,9 тис. до 14 тис.), пов'язаних з легалізацією коштів, отриманих від наркоторгівлі, – на 56% (з 34 до 53), організацією нарколабораторій – на 69% (з 61 до 103) та наркопритонів – на 95% (з 231 до 450). Розкрито на 40% більше (з 22,5 тис. до 31,5 тис.) наркозлочинів, у тому числі фактів збуту наркотиків – на 48% (з 7,8 тис. до 11,5 тис.), організації діяльності нарколабораторій – на 60% (з 55 до 88), наркопритонів – у 2,1 рази (зі 199 до 423), а також легалізації коштів, отриманих від наркоторгівлі, – на 69% (з 29 до 49). Вилучено на 19% більше (з майже 2,6 тон до понад 3,1 тон) наркотичних та психотропних речовин [1, с. 9]. Виходячи з даної статистики, зрозуміло, що кількість наркозлочинів збільшується з кожним роком, як і їх розкриття.

За звітністю Офісу генерального прокурора України про кримінальні правопорушення за січень – жовтень 2023 року, кількість кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення, складає 36 382, за січень –